

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับครูปฐมวัย

Development of An In-Service Training Course to Enhance Creative Problem Solving Ability for Early Childhood Teachers

ณปภัช อิมอ่อง¹ ชวนพิศ รักษาพวก²

Napaphat Aimoong¹ and Chuanpit Raksapuk²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย 2) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย 3) ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการการฝึกอบรม ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 3 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายเป็นครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 15 ศูนย์ จำนวน 50 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วย 5 หน่วย ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหา 2) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 4) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และ 5) เครื่องมือการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง/เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล

3. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย ภาพรวมมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.15)

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, Master of Educational Degree in Curriculum and Instruction Chaiyaphum Rajabhat University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมลล์: ณปภัช อิมอ่อง, nubud1979@hotmail.com

รับเมื่อ 4 พฤษภาคม 2564 แก้ไข 14 มิถุนายน 2564 ตอรับเมื่อ 15 มิถุนายน 2564

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) examine the need for the in-service training to enhance the creative problem-solving ability of early childhood teachers, 2) create the in-service training curriculum to enhance the creative problem-solving ability of early childhood teachers, and 3) evaluate and refine the in-service training curriculum to enhance the creative problem-solving ability of early childhood teachers. The research was divided into three phases: Phase 1: Examining the needs of in-service training curriculum; Phase 2: Creating the in-service training curriculum; and Phase 3: Evaluating and refining the in-service training curriculum. The target group was 50 early childhood teachers from 15 Child Development Centers in Tapanhin district, Pichit province, obtained through purposive sampling. Statistics for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The results were as follows:

1. The need for training in-training curriculum to enhance the creative problem-solving ability of early childhood teachers consisted of five units: 1) basic knowledge about problems and solutions, 2) creative problem-solving, 3) organizing the learning experience for early childhood students through creative problem-solving, 4) creative problem-solving of early childhood students, and 5) behavior assessment tools for early childhood students.

2. The in-service training curriculum to enhance the creative problem-solving ability of early childhood teachers consisted of five components: 1) Introduction, 2) Objectives, 3) Structure/Contents, 4) training activities, and 5) measurement and evaluation.

3. The in-service training curriculum to enhance the creative problem-solving ability of early childhood teachers was overall at a high level of appropriateness with a mean value of 4.35 ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.15).

Keywords : In-Service Training Curriculum, Creative Problem-Solving Ability

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นพลังสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างรวดเร็วของประชากรวัยเด็ก การศึกษาดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา (Treffinger, 2007-2008, p. 1)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัย

ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, คำนำ)

การคิดแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ เป็นคุณลักษณะด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ควรได้รับการพัฒนา การเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ มีผลกระทบระยะยาวต่อคุณภาพชีวิตของคน เพราะเป็นช่วงที่สมองมีการเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด สิ่งแวดล้อมและการได้รับการตอบสนองของความต้องการที่เหมาะสมเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาด้านสติปัญญา สมรรถนะ และความสามารถของเด็กอย่างถาวร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 132) ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจะพัฒนาตามอายุและความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ดี เช่น การให้เด็กมีโอกาสพบกับปัญหาและแก้ปัญหาบ่อย ๆ ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กฝึกฝนความสามารถในการแก้ปัญหาแต่ความสามารถ

ในการแก้ปัญหาของเด็กจะดีหรือไม่ต้องอาศัยประสบการณ์เดิม และแรงจูงใจในการแก้ปัญหา ถ้าเด็กได้รับแรงจูงใจสูงก็จะสามารถแก้ปัญหาที่ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ประกอบกับสิ่งสำคัญอื่น ๆ ที่มีส่วนในการแก้ปัญหาของเด็ก คือ สติปัญญาของเด็กเอง ถ้าเด็กมีสติปัญญาสูงก็จะมีความสามารถในการคิด การรู้จักเลือก และตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างดี และการแก้ปัญหาถือว่าเป็นพื้นฐานการคิดที่สำคัญที่สุดของการคิดทั้งหมด (พีระพงศ์ กุลพิศาล, 2545, หน้า 35)

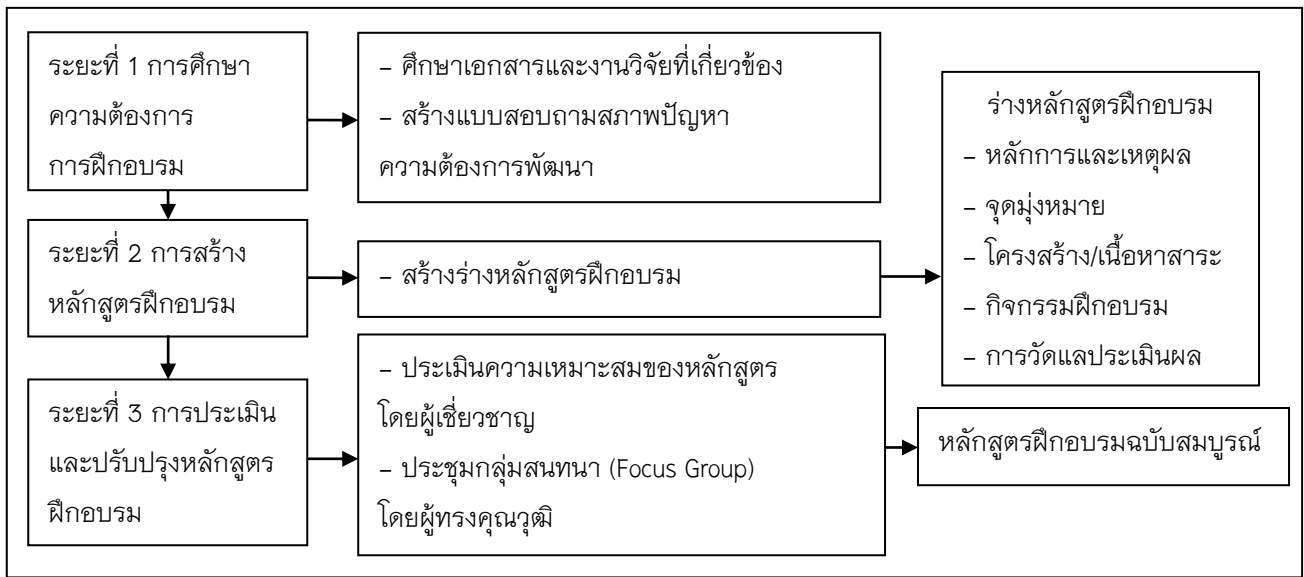
ครูเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ครูจึงเป็นเป้าหมายแรกของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคิดและการสอน เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพสูง ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการคิดของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิด จึงเป็นกระบวนการสำคัญจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนากันอย่างจริงจังครูผู้สอน จึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพในด้านการพัฒนากระบวนการคิด ต้องกระทำอย่างมีระบบจริงจังและต่อเนื่อง (ไพรัช สุพรรณอมว และกนกรัตน์ สุพรรณอมว, 2547, หน้า 15) สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542, หน้า 9) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยอุปกรณ์การเรียนการสอนทั้งของครูและนักเรียน และประการสำคัญต้องมีครูที่มีความรู้ความสามารถ ครูจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ครูเป็นผู้ที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยที่สมบูรณ์ การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มคุณภาพการทำงานของบุคคลหรือกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติจริง อันจะเกิดประโยชน์ต่อทั้งหน่วยงานและผู้เข้ารับการอบรมเอง

และต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (เกศริน มนูญผล, 2544, หน้า 87) การพัฒนาครูจึงเป็นวิธีการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน วิธีการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนนั้นต้องหลากหลาย มีคุณภาพและดำเนินการอย่างเป็นระบบ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นการคิดด้านหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่ครูปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556, หน้า 13) จากข้อมูลการสัมภาษณ์ครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และส่วนใหญ่ครูปฐมวัยมีความต้องการพัฒนาตนเองในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความสามารถที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้มองเห็นปัญหาและต้องการพัฒนาครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงสนใจทำวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูด้านการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย
2. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย
3. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย มีขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และเนื้อหาสาระองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามความต้องการการฝึกอบรม

2. สัมภาษณ์สภาพปัญหาความต้องการพัฒนาฝึกอบรมโดยสอบถามครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 15 ศูนย์ จำนวน 50 คน ที่ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย โดยนำข้อมูลจากการศึกษาระยะที่ 1 มาเป็นประเด็นในการร่างหลักสูตรฝึกอบรมตามองค์ประกอบ 5 ข้อ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง/เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล

ระยะที่ 3 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการประเมินเพื่อศึกษาข้อบกพร่องของหลักสูตรฝึกอบรม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการการฝึกอบรมของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหา 2) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 4) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และ 5) เครื่องมือการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม 3) โครงสร้าง/เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดและการประเมินผลการฝึกอบรม

3. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.15$)

4. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและพร้อมนำไปเผยแพร่ต่อไป

อภิปรายผล

1. การศึกษาความต้องการการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า ครูปฐมวัยต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหา 2) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดประสบการณ์ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 4) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และ 5) เครื่องมือการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักการ กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มาจากบทความวิชาการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) โดยศูนย์วิจัยพัฒนาและสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2563, หน้า 1-9) และคู่มือครูเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2558, หน้า 2-13) แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นหน่วยเรียนรู้ที่จะใช้ในการสร้างแบบสอบถาม ก่อนที่จะนำไปสำรวจความต้องการของครูปฐมวัย จากการศึกษาดังกล่าว ทำให้สามารถจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมที่ตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรม เหมาะสมกับบริบทสอดคล้องกับหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปสู่การส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมิตธิโก (2554, หน้า 29) ที่ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมว่าเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการฝึกอบรมเพราะการวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้ทราบข้อมูลที่สำคัญสำหรับการออกแบบและพัฒนาโครงการ เพื่อให้การฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการขององค์การและเกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อทราบความต้องการแล้วจึงเตรียมการในขั้นตอนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดุลย์ ไพโรธมภ์ (2558, หน้า 92) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของครูประถมศึกษาตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการเป็นครูนักวิจัย ได้ดำเนินวิธีการวิจัยและพัฒนาออกเป็น

4 ขั้นตอน โดยกำหนดขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ออกแบบคำถามในการประเมินความต้องการจำเป็นและใช้ในการยกร่างหลักสูตร และออกแบบการเก็บข้อมูลด้วยความรอบคอบ แล้วนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาผสมผสานเพื่อนำไปใช้ในการยกร่างหลักสูตรในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 ต่อไปและสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส อาจไพรินทร์ (2561, หน้า 172) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมี 4 ระยะ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาและนำมากำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม

2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม 3) โครงสร้าง/เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผลฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ยึดหลักการแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมของนักการศึกษาด้านหลักสูตร จาก Tabo (1962, pp. 422-423); Kerr (1989, p. 16), Tyler (1949, pp. 5-6); ศศิธร ชันดิธรางกูร (2550, หน้า 5); วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2548, หน้า 8-11) และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 6-8) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิรมล ศตวุฒิ (2543, หน้า 21-23) ที่กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่ครบถ้วนว่าประกอบด้วย การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดหลักการ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกเนื้อหา และการคัดเลือกประสบการณ์ การเรียนรู้ การกำหนดแนวทาง การประเมินผลสัมฤทธิ์ การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อีกทั้งยังสอดคล้องกันกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 19) ที่กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรที่ประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์ 3 ระบบ ได้แก่ การร่างหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยเป็นไปตาม

หลักการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบกระบวนการการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และได้นำกิจกรรมการฝึกอบรมที่สนับสนุนกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับครูปฐมวัยที่หลากหลาย เน้นการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของเด็กปฐมวัยที่ครูปฐมวัยได้พบเจอในชีวิตประจำวัน ทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม การสาธิต การระดมสมอง และการสรุปผล โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ ให้การชี้แนะ ใช้เทคนิคกระตุ้น ยั่วเย้า และเสริมแรง จากผลการปฏิบัติงานจริงก่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงสามารถทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้สามารถส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2553, หน้า 99-100) เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังได้นำเทคนิคการฝึกอบรมหลากหลายเทคนิคตามแนวคิดของ สมคิด บางโม (2559, หน้า 85-94) มาประยุกต์ใช้ คือ เทคนิคการฝึกอบรมที่เน้นวิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การบรรยายโดยใช้สื่อและโสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสาธิต เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ ได้แก่ การระดมสมองและการฝึกปฏิบัติจากการใช้เทคนิคการฝึกอบรมหลาย ๆ เทคนิคประกอบกันทำให้สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดีและทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น

3. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมหลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4.35 ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั้นแสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างของหลักสูตรที่มีความเหมาะสม องค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน เนื้อหาวิชาและวิธีการฝึกอบรมถูกต้องเหมาะสม ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินของ Stake (1967, pp. 523-540) เป็นแนวทางในการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรฝึกอบรมตามขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของแบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

และได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ได้ทำการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมและได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสามารถนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา พุ่มพชาติ (2557, หน้า 144) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับครูปฐมวัย ในจังหวัดชัยนาท การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์และได้มีการปรับปรุงในส่วนขอโครงสร้างเนื้อหา กิจกรรม กระบวนการฝึกอบรมและคู่มือการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วใจ สีมาคาม (2561, หน้า 189) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าความสอดคล้องมากกว่า .50 ทุกประเด็น หมายความว่าองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกัน

จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า 1) หลักการและเหตุผล ในการเขียนหลักการและเหตุผลควรมีความยาวไม่เกิน 1-2 หน้า และมี 4 ย่อหน้า ย่อหน้าที่ 1 ความสำคัญประเด็นสถานการณ์ ไม่ควรเขียนกว้างเกินไป ย่อหน้าที่ 2 บริบทของกลุ่มเป้าหมาย ย่อหน้าที่ 3 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ย่อหน้าที่ 4 สรุปให้กระชับพูดถึงประโยชน์ที่ได้จากหลักสูตรฝึกอบรม 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม ควรเพิ่มจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมพูดถึงความตระหนักถึงความสำคัญของรูปแบบการสอนเพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดความรู้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) โครงสร้าง/เนื้อหาสาระ ควรเขียนรายละเอียดของกิจกรรมให้ชัดเจนและตั้งชื่อกิจกรรมการฝึกอบรมให้น่าสนใจ รวมทั้งควรปรับเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรมให้ครูปฐมวัยได้ฝึกปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้กับเด็กปฐมวัย ควรเขียนกิจกรรมและระยะเวลาการฝึกอบรมให้ละเอียด และกิจกรรมการฝึกอบรมควรเริ่มจากกิจกรรมที่ง่ายไปหายาก

ในการเขียนวัตถุประสงค์ของกิจกรรมควรเขียนให้สอดคล้องกับกิจกรรม กิจกรรมการฝึกอบรมควรสอดคล้องกับสาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมควรมีความหลากหลาย และในแต่ละกิจกรรมการฝึกอบรมไม่ควรใช้เวลาเกิน 30 นาที และในแต่ละหน่วยควรมีกิจกรรม 2-3 กิจกรรม 4) กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรมเน้นการบรรยายมากเกินไปควรให้ครูปฐมวัยได้ฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคล กิจกรรมการฝึกอบรมควรฝึกให้ครูปฐมวัยได้ปฏิบัติจริง 5) การวัดและประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม ควรปรับให้สอดคล้องกับกิจกรรมฝึกอบรมโดยต้องเขียนให้ละเอียดชัดเจน และแบบประเมินควรเขียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมฝึกอบรม 6) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ควรเพิ่มแนวทางการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบเป็นแนวทางปฏิบัติ และควรเพิ่มกระบวนการ EF ควบคู่กับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะทำให้เห็นกิจกรรมฝึกอบรมที่ชัดเจนและทันสมัยมากขึ้น หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ได้ทำการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ และจากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกศริน มนูญผล. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสมรรถภาพ ด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แก้วใจ สีมาดาม. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชูชัย สมितिไกร. (2554). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิตนา แชมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย ไปทดลองใช้กับครูที่ปฏิบัติการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

2. ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยไปประเมินผล การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะอื่นสำหรับการส่งเสริมความสามารถของครูปฐมวัยในการจัดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ

2. ควรนำการจัดประสบการณ์กระบวนการพัฒนาทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูปฐมวัย

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยกับรูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะอื่น ๆ

- นิรมล ศตวุฒิ. (2543). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยในจังหวัดชัยนาท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พีระพงศ์ กุลพิศาล. (2545). *ศิลปะการศึกษาชีวิตและสังคมในภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- ไพรัช สุพรรณอ่วม และกนกรัตน์ สุพรรณอ่วม. (2547). การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. *วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*, 24(22), 8-9.
- มนัส อาจไพรินทร์. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัฒนา สุวรรณไตรย์. (2548). *เอกสารประกอบการเรียน การสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน : ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มาตรฐานการอุดมศึกษา.
- _____. (2543). *กระบวนการใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศศิธร ชันดิธรางกูร. (2550). *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ศูนย์วิจัยพัฒนาและสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2563). *การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving)*. เข้าถึงได้จาก <http://anyflip.com/zfgol/ayyy> 15 มกราคม 2564.
- สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2558). *คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์*. เข้าถึงได้จาก <https://candmbsri.files.wordpress.com/2015/05/crative-problem-solving.pdf> 15 มกราคม 2564.
- สมคิด บางโม. (2559). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *สรุปการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551)*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2556). *บทวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาคู่มือทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครู*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- อดุลย์ ไพรสนนท์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของครูประถมศึกษาตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการเป็นครูนักวิจัย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Kerr, John F. (1989). *Changing the Curriculum*. London: University of London Press.
- Stake, R.E. (1967). The Countenance of Educational Evaluation. *Teacher College Record*, 68, 523-540.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and Worldn Allyn and Bacon.
- Treffinger, D. J. (2007-2008). A New Renaissance? Preparing Productive Thinkers for Tomorrow's World. *Creative Learning Today*, 15(4), 1.
- Tyler, Ralph W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.